

Venäläinen lentokone Sirkiänsaaren pellolla 1935

Rajaloukkauksia maassa ja ilmassa

Vaikka Karjalankannaksella elettiin 1930-luvulla näennäisesti syvää rauhan aikaa, kaikki ei ollut sitä miltä näytti. Kesien kauneutta ja rauhaa häiritsivät lukuista rajaloukkaukset.

Raudun rajakylissä tunnettiin 1930-luvun loppua kohti tultaessa huolta ja pelkoa venäläisten rajavartio- tai muiden joukkojen salaperäisestä ja uhkaavasta käyttäytymisestä. Niitä saattoi ilmestyä yhtäkkiä vaikkapa sadonkorjuussa olevien ihmisten näkyville pellon laitaan. Puhuttiin, että rajan takaa ilmestyneet sotilaat olisivat siepanneet mukaansa suomalaisia siviilejäkin, jotka olisivat jääneet sille tielleen. Myös yksi suomalainen tullivartija ja yksi rajavartija menettivät henkensä rajavälikohtauksissa.

1930-luvulla puhuttiin ”kummituslennoista”, jotka aiheuttivat paljon keskustelua julkisuudessaakin. Oltiin sitä mieltä, että Neuvostoliitto oli lähettänyt nämä koneet, joita havaittiin Suomen lisäksi myös Norjan ja Ruotsin pohjoisosissa.

Kerrottiin, että Suomen armeijan lentäjät olivat joitakin kertoja kohdanneet yhtäkkiä sisämaan ilmatilassa ”suuren pitkäsiipisen lentokoneen, jossa ei ollut mitään tunnuksia”. Asian arkaluontoisuuden vuoksi näistä Ilmavoimien lentäjien toteamista tapauksista ei puhuttu julkisesti ja lentäjien uskoteltiin nähneen harhanäkyjä.

Venäläisten koneiden rajaloukkauksia nähtiin myös Kannaksella. Aluksi ne olivat vain pieniä koukkauksia Suomen puolelle, mutta myöhemmin useat koneet lensivät paikoin useiden kilometrien syvyydessä Suomen alueella. Helmikuussa 1935 venäläinen kone lensi Terijoen – Kivennavan alueelta rajan yli ja viipyi Suomen ilmatilassa noin 45 minuuttia.

Tämän johdosta Kannaksen rajavartiostolle hankittiin kuusi ilmatorjuntakonekivääriä ja aloitettiin ilmatorjuntakoulutus. Kiväärit pidettiin aina käyttövalmiina. Kivääreiden tehokas torjuntakorkeus oli kuitenkin enintään 600 metriä, joten torjunnan kannalta niillä oli enemmän symbolinen kuin todellinen merkitys.

Ennen näkemätön ilmestys rajavartion nurkalle

Vuoden 1935 kesän kääntyessä syksyksi Sirkiänsaaren peltoihin kylvettiin syysruis. Erityisen hyvin näkyi kylvös onnistuneen **Mikko Rastaan** perikunnan pellossa. Perhe oli kylvänyt ruissaarekkeen vartiotalon nurkalta lähtien. Talo

oli vuokrattu Rastaalta vartion tukikohdaksi. Peltö oli syksyllä aivan odellmaa kasvaneen nurmen näköinen.

Sumuisena syyspäivänä 1935 Sirkiänsaaren kylän yläpuolelle ilmaantui kaksitasoinen lentokone, joka näytti etsivän laskeutumistaikaa. Sen se tuntui löytäneen vihreältä heinäniurmelta ja aloitti laskeutumisen Hutsennotkon suunnasta kohti vartiotataloa. Se olikin ruislaihopenlo, johon koneen pyörät vajosivat niin, että myös potkurin lapa upposi peltoon. Kun koneen miehistö laskeutui koneesta alas, ehätti vartion päivystäjä paikalle ja pidätti kaksi lentäjää.

Venäläinen tiedustelukone nokillaan sirkiänsaarelaisessa ruislaihossa 1935. Kuva: Rautulaisten lehti 6/1996.

Alkoi koneen vartiointi, jota alkuvaiheessa suoritti Sirkiänsaaren vartion henkilökunta. Raudun suojeluskunta antoi myös Sirkiänsaaren kyläosastolle tehtävän osallistua koneen vartiointiin.

Virallisessa tutkimuksissa kone todettiin sumussa eksyneeksi siviilikoneeksi, joten se palautettiin lentäjiineen Neuvostoliittoon. Siitä ei ole jäänyt merkintöjä, kuinka ja milloin koneen palauttaminen tapahtui. Tuskin se on kyennyt pehmeältä laihopenloilta potkuri vääntyneenä lentoon nousemaan. Ei ole jäänyt merkintöjä siitäkään, miksi kone, vaikka eksyneenäkin, teki laskun.

Ilmeelliseksi seikaksi todettiin, ettei koneessa ollut kansallisuustunnuksia. Ei siviilirekisteriä enempää kuin armeijankaan tunnuksia. Ei ollut edes punaista "Gutzeitin tähteä", kuten tuota neuvostoilmavoimien virallista tunnusta silloin ja myöhemminkin suomalaisten sotilaiden keskuudessa nimitettiin.

Tosiasiassa suomalaisia jymäytettiin perusteellisesti uskomaan, että kone oli siviilikone. Todennäköisemmin siihen oli ulkopoliittinen pakko. Sosialistisessa Neuvostoliitossa ei ollut yksityisiä lentokoneita. Ja muutoinkin

rekisteritunnuksen tai kansallisuusmerkintöjen puute ilmaisi täysin yksiselitteisesti, että kone oli hämärillä asioilla. Kone oli Polikarpov Po-2, joka kehitettiin 1927 Neuvostoliiton ilmavoimien yhteys- ja tiedustelukoneeksi eikä siviilikoneeksi. Kone oli kaksipaikkainen ja kaksitasoinen avo-ohjaamokone, jossa oli 120 hevosvoiman tähtimoottori maksiminopeuden ollessa 150 km tunnissa ja lentoajan 3,5 tuntia. Suomen ilmavoimat sai jatkosodan aikana noita koneita sotasaaliiksi neljä kappaletta. Ne olivat Ilmavoimien kirjoissa vuosina 1942-45.

Samantyyppinen kone Suomen Ilmavoimien väreissä jatkosodan aikana. Kuva: Suomen Ilmavoimien lentokoneet 1918-1993. AR-Kustannus Oy.

*Kuvaus lentokoneen laskeutumisesta perustuu **Kaino Rastaan** kirjoitukseen Rautulaisten lehdessä 6/1996. Tekniset tiedot koneesta kirjoittajan.*